

Van Hei naar turf

Afgiftekantoor Wachtebeke - toelatingsnummer P109112
M. Griet Buyse, Schuiterstraat 34 C, 9031 Drogen

natuurpunt
Moervaart-Zuidlede

Nog plaats voor een boompje?
Bestellen kan tot 10 november

Inhoud

Vrijwilligers in het zonnetje	3
Activiteiten najaar 2018	4
Aan de slag in de Overslag.....	6
Nacht van de vleermuis	7
Bomen- en struikenverkoop.	8
Paddenstoelen en klimaat.....	10
Elzen in de Reepkens.....	15
Klimaatmars	19

Lidgeld

Het lidgeld van Natuurpunt bedraagt 27 euro per gezin. Als lid krijg je het tijdschrift Natuur.blad en dit afdelingstijdschrift, geniet je van een aanzienlijke korting op producten uit de Natuurpunt Winkel en neem je gratis deel aan geleide wandelingen. Over deze en nog andere voordelen die je hebt als Natuurpuntlid, lees je meer in Natuur.blad of op www.natuurpunt.be. Leden kunnen zich abonneren op Natuur.focus, het natuurhistorisch tijdschrift en/ of Natuur.oriolus, het tijdschrift over vogels. Een abonnement voor één van beide kost 10 euro bovenop het lidmaatschap, voor beiden samen 17 euro. Lidgeld en / of abonnementsgeld kan je storten op IBAN: BE17 2300 0442 3321 met vermelding van naam of lidnummer (voor de hernieuwingen) en Natuur.focus en / of Natuur.oriolus (voor de abonnementen).

Werkten mee

Griet Buyse, Frans Goris, Annemie Philips, Thierry Van Driessche, Peter Wesemael

Foto's

Foto's: zie binnenin tijdschrift
Foto voorpagina: Herfstplezier in het Heidebos (foto: Griet Buyse)

Eindredactie & layout

Peter Wesemael en Griet Buyse

Redactieadres

Griet Buyse, Schuiterstraat 34C,
9031 Drongen, 09 329 55 45, 0478
23 22 19, griet.buyse@gmail.com

Steun

Steun de projecten van Moervaart-Zuidlede. Een gift is fiscaal aftrekbaar vanaf 40,00 euro (alle giften in één jaar aan Natuurpunt vzw worden samengeteld).

Rekeningnummer IBAN BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt Beheer vzw.

Vermeld één van onze projectnummers:

- **Moervaart-Zuidlede 3617**
- **Heidebos 6636**
- **Turfmeersen 6113**
- **Reepkens 6119**
- **Zandberg 6668**

VRIJWILLIGERS IN HET ZONNETJE

Maandag 24 september: het regenachtige weer en enkele zieken maakten dat er aan het Heidebos wat minder vrijwilligers dan gebruikelijk opdaagden voor de maandelijkse maandagwerkdag. Maar de eerste beloning voor de vijf dapperen volgde al snel. De voorzichtig verschijnende zon zorgde met het van de bodem opstijgende vocht immers voor een prachtig lichtspel.

Er werd opnieuw gewerkt aan de omheiningen. Om te vermijden dat die teveel overgroeid geraken door bramen en varens moeten ze regelmatig vrijgemaakt worden. Maar dat belet natuurlijk niet dat er even halt kan worden gehouden bij een fraaie hoprank die ook onze omheining als klimrek uitkoos. Tussendoor even kunnen stilstaan bij de schoonheid van een hopbel maakt het werk zoveel lichter. Met volle energie konden met een gewone grondboor dan ook gaten gemaakt worden om een achttal nieuwe palen te kunnen zetten. Soms is dat wel even zwoegen door takken of andere obstakels. Maar eens het gat geboord is kan de paal er in en hoeft er enkel nog stevig aangestampt te worden met onze speciale palenstamper. En zo vliegt een werkvoormiddag razendsnel voorbij en wordt het al snel tijd voor een gezellige babbel bij de cake en koffie.

De vijf terreinvrijwilligers van 24 september maken weliswaar deel uit van een harde kern, maar zijn slechts het topje van een ijsberg. Het beheer van onze natuurgebieden en het op allerlei andere vlakken draaiende houden van onze vereniging vraagt immers heel wat helpende handen. Gelukkig kunnen we ondertussen rekenen op een grote schare aan vaste en occasionele medewerkers. Het beheerteam, gid-sen, taartenbakkers, bestuursleden, ... elke schakel is belangrijk!

Omdat het daarbij om zo'n grote diversiteit aan taken gaat, kennen die medewerkers elkaar niet altijd. Daarom organiseerden we op 30 september een barbecue waarop al onze vrijwilligers werden uitgenodigd. In een ontspannen sfeer konden we zo met elkaar kennismaken. En wie er toen niet bij kon zijn willen we langs deze weg ook alvast nog eens in het zonnetje zetten. Bedankt! En hopelijk tot volgend een volgende najaarsbarbecue.

Annemie en Peter

Foto's werkdag:
Annemie Philips
Foto's barbecue:
Thierry Van Driessche

Activiteitenkalender najaar 2018

Vrijdag 19 oktober Foto-avond en prijsuitreiking fietszoektocht

Traditiegetrouw beginnen we onze avond van de prijsuitreiking met een korte fotopresentatie. Dit jaar neemt Maatje den Herder ons mee naar Kameroen. Ze zou er uren over kunnen vertellen, maar ze toont ons enkel de mooiste foto's en laat ons genieten van de boeiendste natuurverhalen van haar Afrikaanse avontuur.

Daarna bespreekt Norbert Van Acker de resultaten van de fietszoektocht en kunnen de deelnemers hun prijs kiezen.

De foto-avond en prijsuitreiking gaan door op vrijdag 19 oktober om 20u in het Woon- en Zorgcentrum Sint-Vincentius, Kan. P. J. Triestlaan 4 te Zaffelare.

Meer info:
Norbert Van Acker, vanackernorbert@gmail.com

Natuurpunt ondersteunt Wandel Mee in Sint-Laureins op zondag 11 november

Wandel jij ook graag? Doe dan mee aan de Wandel Mee, een organisatie van de sportdienst van Evergem. Er is keuze uit 5, 9, 15 en 17 kilometer.

Wanneer: zondag 11 november van 10u tot 17u
Waar: Het Godshuis, Leemweg 11, 9980 Sint-Laureins
Meer informatie: sport@evergem.be of 09 218 58 09
Prijs: 1 euro

Natuurpunt Moervaart-Zuidlede helpt hier met de catering. Alle inkomsten van de verkoop van wafels en drankjes is ten voordele van de aankoop van natuurgebieden in onze buurt.

Grote bomen- en struikenverkoop

Levering op zaterdag 24 november

Bestellen kan tot 10 november

Alle info en bestelbon op www.heidebos.be/bomenverkoop
en op pagina 18 en 19

Volg jij onze Facebookpagina?
www.facebook.com/natuurpuntmoervaartzuidlede/

Zondag 2 december
Klimaatmars in Brussel

Voor meer info: zie pagina 19

STEEK DE HANDEN UIT DE MOUWEN IN DE NATUUR!

Kom jij ook een keertje helpen?

Elke maand zijn er twee werkdagen in het Heidebos. Er wordt gewerkt op **elke tweede zaterdag van de maand**. Zowel voor- als namiddag (meestal van 9u tot 17u). Maar ook één of twee uurtjes de handen uit de mouwen komen steken is perfect!

Ook **elke vierde maandag van de maand** wordt er een werkdag tijdens de week gehouden. Kom jij ook graag eens meehelpen? We verwelkomen je heel graag!

Zaterdagen 13/10, 10/11 en 8/12

Maandagen 22/10, 26/11

Tot dan!

Marc Geerinck, 0473 33 50 38 of

Annemie Philips, 0494 15 28 54, beheer.heidebos@gmail.com

Triks

Schoonheidszorg
op maandag

Triks
Kapsalon & Schoonheidszorg

Inge Van Aerde, Hellestraat 6, 9080 Zaffelare
Tel.: 0476 20 63 91 - triks.inge@gmail.com
Dinsdag gesloten - Op afspraak

Aan de slag in Overslag

Herbestemming van de kerk

TEKST EN FOTO'S: FRANS GORIS

Midden 2019 stopt men in de kerk van Overslag met kerkelijke erediensten. Om een nieuwe invulling te geven aan het gebouw en de omgeving werd een participatief project opgestart met de lokale bevolking. De resultaten ervan waren te zien tijdens een 'toonmoment' in de Overslagse kerk begin september.

De oudste bewoners van deze kerk mochten in dit project niet vergeten worden. Al eeuwen wonen verschillende soorten vleermuizen op de zolder. Uniek is dat één soort - de grijze grootoorvleermuis - op deze plaats de enige bekende kolonie in Oost-Vlaanderen heeft.

Binnen de kerk opteert men voor een multifunctionele ruimte met culturele, commerciële en sociale activiteiten. Rond de kerk visualiseert men een groen plein met behoud van de boomdreef naar de Zwarte Ruiters. Die dreef is de aan- en afvliegroute van de vleermuizen.

In november wordt het toekomstconcept overhandigd aan het plaatselijk gemeente- en kerkbestuur als volgende stap in een langere route.

Bert Veldeman zorgde door middel van dit knutselwerk voor een mooie demonstratie van hoe vleermuizen zich ondersteboven in een kolonie vasthechten.

Geslaagde Nacht van de Vleermuis

FOTO'S EN TEKST: THIERRY VAN DRIESSCHE

Onze Nacht van de Vleermuis vond deze keer plaats in Lochristi. In het wijklokaal Kasseitje gaf Maatje den Herder eerste een inleiding over de vleermuizen die de vele toehoorders erg boeide. Daarna vertrokken een vijftigtal wandelaars samen met enkele gidsen op stap.

De meeste groepen zagen en hoorden (met behulp van een bat-detector) enkele vleermuizen, waaronder 'laatvlieger' en 'kleine dwergvleermuis'. Aan het lokaal werden de kinderen verwelkomd met leuke kinderactiviteiten door de JNM.

Restaurant De Moervaartheove

Peene 5b
9185 Wachtebeke
09 342 77 61

Welkom in De Moervaartheove!

Geopend van woensdag tot en met zondag.
Gesloten op maandag en dinsdag.

Speelhoek en speeltuin, terras en tuin.
Ligging dichtbij het Heidebos.

Nog plaats voor een boompje?

ANNEMIE PHILIPS & GRIET BUYSE

Inheemse autochtone bomen en struiken

Kan je tuin nog een extra struik of boom gebruiken, zeker na de droge zomer? Misschien is een mooie inheemse boom wel hét originele cadeau waar jij naar op zoek bent?

Wij verkopen dit najaar opnieuw bomen en struiken in dit jaar in samenwerking met de gemeente Lochristi. Dankzij onze verkoop werden de afgelopen jaren al heel wat tuinen aangeplant met inheemse bomen en struiken.

Voor **hagen, bomenrijen of houtkanten** in en om je tuin en langs de straat, gebruik je best inheemse planten.

De natuur wordt er beter van! Hagen, houtkanten en bomen spelen namelijk een zeer belangrijke rol bij het behoud van de biodiversiteit. Veel insecten zijn dikwijls speciaal aangepast aan het leven in de buurt van specifieke (inheemse) planten, maar ook vogels.

Veel zangvogels, zoals mezen, roodborstjes en lijsters broeden in hagen en houtkanten, en leven van de insecten die daar voorkomen.

In ons aanbod zitten ook **half- en hoogstam fruitbomen**. Voordelen van een hoogstam zijn onder meer de hogere fruitopbrengst, langere productietijd en de grotere ecologische

en landschappelijke waarde.

We hebben ook een mooi aanbod van **bessenstruiken!** Wat is heerlijker dan zomaar fruit te kunnen snoepen, recht van de struiken, nog wel op kindelhoogte? Met kleinfruit kan het! Bessen vragen weinig plaats, je hebt er al snel vruchten van en ze zijn erg lekker. Zelfs in een klein tuintje kan één bessenstruik voor extra tuinplezier zorgen.

Opbrengst

De opbrengst van deze bomen- en struikenverkoop wordt volledig gebruikt voor de financiële ondersteuning bij het aankopen van natuurgebieden in onze regio.

Bosgoed en haagplanten boompjes tussen 50 en 90 cm groot			Aantal
egelantier	1,10	euro	
ruwe berk	1,40	euro	
Europese vogelkers	1,40	euro	
gewone vlier	1,10	euro	
haagbeuk	1,00	euro	
hondsroos	1,10	euro	
kardinaalsmuts	1,10	euro	
lijsterbes	1,40	euro	
meidoorn	1,10	euro	
rode kornoelje	1,10	euro	
ruwe iep	2,45	euro	
sleedoorn	1,10	euro	
Spaanse aak	1,40	euro	
vuilboom /spork	1,10	euro	
wilde liguster	1,40	euro	
zoete kers	1,10	euro	
zwarte els	1,00	euro	
beuk	1,00	euro	
Gelderse roos	1,40	euro	
krentenboom	1,75	euro	
wollige sneeuwbal	1,70	euro	
hazelaar	1,20	euro	
kleinbladige linde	1,40	euro	
wilde appel	1,40	euro	
tamme kastanje	1,40	euro	
zomereik	1,40	euro	
wintereik	1,75	euro	
rode beuk	2,10	euro	
taxus (20 tot 30 cm)	2,10	euro	

Loofbomen	hoogte 2 tot 3 m, omtrek 6 tot 8 cm			Aantal
beuk	21,00	euro		
haagbeuk	20,00	euro		
gewone iep	17,00	euro		
kleinbladige linde	21,00	euro		
lijsterbes	13,00	euro		
ruwe berk	12,00	euro		
zomereik	19,00	euro		
zwarte els	13,00	euro		

Bessenstruiken				Aantal
zomerframboos Lloyd George	1,10	euro		
doornloze braam Thornless Evergreen	6,00	euro		
rode trosbes Red Lake	2,00	euro		
stekelbes Hinnonmaki rood	3,00	euro		
jostabes (kruising stekelbes en zwarte bes)	4,70	euro		

Fruitbomen		Omtrek 6 tot 8 cm halfstam		Omtrek 8 tot 10 cm (hoogstam)			
				Aantal		Aantal	
<i>appels halfstam</i>	Cox	14 euro		<i>appels hoogstam</i>	Cox	21 euro	
	Jacques Lebel	14 euro			Jacques Lebel	21 euro	
	R. de Renette	14 euro			R. de Renette	21 euro	
	Rode Boskoop	14 euro			Rode Boskoop	21 euro	
	Transparante Blanche (stoofappel)	14 euro			Transparante Blanche (stoofappel)	21 euro	
<i>peren halfstam</i>	Williams	14 euro		<i>peren hoogstam</i>	Williams	21 euro	
	Beurre Hardy	14 euro			Beurre Hardy	21 euro	
	Conférence	14 euro			Conférence	21 euro	
	Saint-Rémy	14 euro			Saint-Rémy (stoofpeer)	21 euro	
<i>pruimen halfstam</i>	Anna Spath	14 euro		<i>pruimen hoogstam</i>	Anna Spath	21 euro	
	Opal	14 euro			Opal	21 euro	
	Reine Claude d'Althan	14 euro			Reine Claude d'Althan	21 euro	
	Queen Viktoria	14 euro			Queen Viktoria	21 euro	
<i>kersen halfstam</i>	lindekers (early rivers)	15 euro		<i>kersen hoogstam</i>	lindekers (early rivers)	21 euro	
	bigarreau blanc	15 euro			bigarreau blanc	21 euro	
	bigarreau van	15 euro			bigarreau van	21 euro	
<i>perzik halfstam</i>	lieveling	17 euro		<i>perzik hoogstam</i>	lieveling	29 euro	
	fertile de septembre	17 euro			fertile de septembre	29 euro	
	reine des verges	17 euro			reine des verges	29 euro	
<i>andere</i>	moerbeï (nigra) in pot	20 euro		SUBTOTAAL VAN DE BESTELLING Korting voor bestellingen vanaf 125 euro (5%) / 625 euro (20%) Leden: 10% korting TOTAAL			
	kweestruik 2 jaar	11 euro					
	mispelstruik 2 jaar	11 euro					
	okkernootstruik 2 jaar	11 euro					
	okkernoot hoogstam	22 euro					
	tamme kastanje hoogstam	22 euro					
	tamme kastanje (kultivar de Lyon) hoogstam	27 euro					

Natuurpunt Moervaart-Zuidlede gaat voor autochtone bomen en struiken

Waarom zijn autochtone bomen en struiken belangrijk?

Deze bomen en struiken hebben zich door de eeuwen heen aangepast aan ons klimaat en hebben op die manier meer weerstand tegen ziektes en plagen opgebouwd. Door autochtone bomen en struiken aan te planten kan je dus veel problemen in de toekomst vermijden. Helaas is veel plantgoed dat je bij reguliere boomkwekers koopt afkomstig uit Zuid- of Oost-Europa. Het is opgekweekt uit zaden van bomen en struiken die aangepast zijn aan de groeiomstandigheden dáár. Daarom is het dus minder geschikt om bij ons aan te planten. Vaak zijn er ook duidelijke verschillen in groei-kracht, ziekteresistentie, en/of tijdstip van bloei of ontluiken van de bladeren.

Soortenrijkdom

Onze plaatselijke dieren en planten zijn optimaal aangepast aan struiken en bomen hier. Om een voorbeeld te geven: de rupsen van een zeldzame vlinder, de sleedoornpage, komen bijvoorbeeld net uit wanneer de blaadjes van de autochtone sleedoorn ontluiken. Deze rupsen lusten enkel de héél jonge blaadjes van de sleedoorn. Sleedoornstruiken uit Oost-Europa die vroeger uitlopen, hebben op dat moment al te grote blaadjes waardoor veel rupsen verhongeren.

Cultuurhistorisch

Er zijn ook tal van cultuurhistorische argumenten om autochtoon materiaal te promoten. Autochtone bomen en struiken komen al eeuwenlang voor in onze streken en vormen dus kostbaar 'natuurerfgoed'. Het is dan ook hoog tijd ze beter te gaan beschermen, voor ze uit het landschap verdwijnen. Er zijn immers nog maar heel weinig autochtone groeiplaatsen over, en deze zijn vaak niet beschermd.

Hoe bestel je?

Kijk eens rustig op www.heidebos.be/bomenverkoop en kom alles te weten over de bomen en struiken die wij te koop aanbieden! Daar vind je een rechtstreekse link naar een digitale bestelbon. Als lid krijg je bovendien korting! Op onze website werkt de berekeningsmodule automatisch.

Bestel bij voorkeur digitaal!

Digitaal bestellen is het handigste. Ga naar www.heidebos.be/bomenverkoop. Meer info krijg je bij Annemie Philips, a.m.philips@gmail.com, 0494 152 854 of Griet Buyse, griet.buyse@gmail.com. Werk je met deze gedrukte bestelbon, bezorg die dan ten laatste tegen 10 november 2018 bij Annemie Philips, Eikendreef 10, 9080 Lochristi,

Het plantgoed kan je bestellen tot 10 november. Wij leveren bij je thuis op zaterdag 24 november (tussen 9 en 12u) in Lochristi, Wachtebeke en Moerbeke.

Je kan de bomen ook zelf afhalen na afspraak. De minimumbestelling is 10 euro. Je krijgt een korting van 5% vanaf 125 euro en 20% vanaf 625 euro. Er is ook korting voor leden van Natuurpunt: steeds 10% of 20% vanaf 500 euro.

Eén adres: www.heidebos.be/bomenverkoop

Paddenstoelen en klimaat

TEKST EN FOTO'S: PETER WESEMAEL

Doolhofzwam

Grilligheid troef

Wie vorig jaar deelnam aan onze jaarlijkse paddenstoelenwandeling kan het getuigen: er waren toen zeer veel paddenstoelen in het Heidebos. Onze grootste blikvangers, zoals de vliegenzwammen en de parasolzwammen waren toen massaal aanwezig. Het Heidebos was daarmee echter geen uitzondering. In de meeste Vlaamse bossen stond het in het najaar van 2017 werkelijk vol met paddenstoelen. Sommige mycologen (paddenstoelenkenners) spraken zelfs over het beste paddenstoelenjaar sinds 1976. Iets helemaal anders dus dan in 2016, toen er door de zeer droge septembermaand en de vroege vorst in oktober amper paddenstoelen te zien waren. En ook 2018 dreigt opnieuw een mager paddenstoelenjaar te worden.

Waarom zijn er soms veel en soms weinig paddenstoelen te zien?

Paddenstoelen zijn geen zelfstandige organismen. Het zijn gewoon de vruchtlichamen van schimmels. Dus ook als er geen paddenstoelen te zien zijn is de schimmel wel nog steeds aanwezig. Hij valt alleen niet of minder op omdat het eigenlijke organisme zich, in de vorm van een netwerk van draden, in de bodem of een ander substraat bevindt. Bij gunstige

omstandigheden “beslist” de schimmel dan om een vruchtlichaam te vormen. En omdat paddenstoelen grotendeels uit water bestaan is vooral de vochtigheidsgraad van de bodem bepalend voor de vorming van vruchtlichamen. Dit is dus ook niet steeds in de herfst: paddenstoelen kunnen eigenlijk gans het jaar gezien worden, zolang het maar niet te koud is. Doorgaans is de eerste grondvorst het eindsignaal voor het zwammenseizoen.

Maar omdat de herfst vaak een gunstige combinatie van temperatuur en vochtigheid kent is dit wel het topseizoen voor paddenstoelen. Bovendien leven veel schimmels van de afbraak van dood materiaal, zoals afgevalen bladeren. En dat is in de herfst ook volop beschikbaar.

Een jaar met zeer weinig paddenstoelen is dus niet meteen een ramp. De verborgen zwamvlokken slaan dan door de droogte gewoon een jaartje vruchtvorming over. Enkel dieren die afhankelijk zijn van paddenstoelen zijn dan de pineut. Daarbij denken we niet in de eerste plaats aan muizen, eekhoorns en slakken, die een gevarieerd dieet hebben, maar vooral aan insecten die gespecialiseerd zijn in zwammen, zoals paddenstoelmuggen.

Is er toch meer aan de hand?

Het wisselvallige herfstweer met veel regen en zachte nachten heeft er ongetwijfeld voor gezorgd dat 2017 een goed paddenstoelenjaar was.

Maar volgens het KMI was september 2017 niet echt een uitzonderlijke maand, met normale temperaturen, een gemiddeld aantal uren zonneschijn en een net iets meer dan gemiddelde hoeveelheid neerslag. Het najaarsweer verklaart dus toch niet volledig dat 2017 zo'n uitzonderlijk paddenstoelenjaar was.

Mogelijk speelde ook het warme begin van de zomer een rol. Dat zorgde er immers voor dat bomen veel suikers konden aanmaken en opslaan. En omdat veel paddenstoelen nauw verbonden zijn met bomen konden paddenstoelen hier in de herfst van profiteren.

En zo belanden we dus bij de vraag die we ons alsmaar vaker moeten stellen: speelt klimaatverandering ook hier een rol? Omdat de vorming van paddenstoelen door zowel vocht als temperatuur wordt beïnvloed ligt het immers voor de hand dat er een verband is tussen paddenstoelen en klimaatverandering. Het effect van klimaatverandering op de paddenstoelen zou dan ook al merkbaar kunnen zijn.

Volgens de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) zijn de gevolgen van de klimaatverandering immers vandaag al zichtbaar in ons land. De gemiddelde jaartemperatuur neemt toe, er valt meer neerslag en de neerslagintensiteit neemt toe. Een andere duidelijke trend is dat alle seizoenen warmer worden. Zo is de lente ongeveer drie graden warmer, terwijl de andere seizoenen 1,9 tot 2,1 graden warmer zijn dan zo'n 200 jaar geleden. In vergelijking met toen is de gemiddelde neerslag per jaar vandaag met 13 procent toegenomen.

Parasolzwam

Platte tonderzwam

Vliegenzwammen

Invloed van klimaatverandering

Het is echter niet zo eenvoudig om nu al uitspraken te doen over het effect van klimaatopwarming op paddenstoelen. Voor duidelijke conclusies is namelijk onderzoek over een lange periode noodzakelijk en veel is er daarvan nog niet voorhanden. Uit het beschikbare onderzoek blijkt wel al dat een groot aantal paddenstoelsoorten hun seizoen verlengd hebben. Ze verschijnen eerder en hun seizoen duurt langer. Waar die verschijningsperiode in de jaren 1950 gemiddeld 33 dagen bedroeg, is dat anno 2009 al 69 dagen geworden, en dat zowel in Oostenrijk, Noorwegen als het Verenigd Koninkrijk.

Maar niet alle paddenstoelen reageren op eenzelfde manier op de klimaatverandering. Sommige soorten lijken nu vroeger te verschijnen, terwijl andere net later komen. Er zijn ook verschillen tussen soorten die strooisel afbreken en soorten die in symbiose met loofbomen leven. En bij die laatste maakt het soms ook nog verschil of ze in symbiose met een naaldboom of met een loofboom leven. Dit soort

complexe vaststellingen geeft aan dat de onderliggende mechanismen niet gemakkelijk te begrijpen zijn. Bovendien reageren zwamvlokken soms traag op klimatologische omstandigheden. Een week met veel regen betekent niet noodzakelijk dat de paddenstoelen de week nadien uit de grond schieten. Zo kan de julitemperatuur en de hoeveelheid neerslag in augustus bepalen of voorjaarspaddenstoelen in de daaropvolgende lente te zien zullen zijn.

De vraag of klimaatverandering nu positief is voor paddenstoelen in het algemeen kan dus niet eenvoudig beantwoord worden. Wellicht zal het voor sommige soorten of groepen goed uitdraaien en voor andere rampzalig zijn. Wat we wel weten is dat de wereldgemeenschap dringend het klimaatprobleem moet aanpakken, of het wordt rampzalig voor de mensheid...

Meer info

www.natuurbericht.be

Klimaatrapport VMM 2015 (www.milieurapport.be)

Elzen in de Reepkens

TEKST : PETER WESEMAEL FOTO'S: SABINE DE PAUW (WERKDAG) EN PETER WESEMAEL (ELZEN)

Een goede keuze

Begin dit jaar hebben we tijdens een werkdag een 150-tal elzen aangeplant in ons reservaat de Reepkens. Dat lijkt op het eerste gezicht wat vreemd, want bij de Reepkens denken we in eerste instantie aan water en riet. Maar het reservaatgebied omvat nog wat meer dan die moeraszone.

Wat verderaf van de Moervaart beheren we ook nog enkele percelen die wat droger zijn. Op één van die percelen is al spontane bebossing opgetreden en staan zelfs al enkele fraaie zomereiken. Op vraag van het Agentschap Natuur en Bos wilden we die graag nog wat gezelschap geven. De keuze viel daarbij op zwarte elzen. Dat blijkt nu een zeer goede keuze. Want door de extreem droge zomer hebben aangeplante bomen op veel plaatsen heel wat te lijden gehad. Onze aanplant heeft de zomerhitte echter zeer goed doorstaan. Het perceel ligt weliswaar al wat verder van de Moervaart, maar de bodem blijft er relatief vochtig. En daar voelen zwarte

elzen zich prima bij. Er zijn ook andere elzensoorten, die andere groeiplaatsen verkiezen. Het geslacht *Alnus* of els, telt wel een 35-tal soorten. Maar alleen de zwarte els (*Alnus glutinosa*) is in Vlaanderen echt inheems. De witte els (*Alnus incana*), die van nature meer in bergstreken voorkomt, werd hier wel vaak aangeplant en is nu ook ingeburgerd

Een bijzondere boom

Natuurlijk is iedere boom bijzonder, maar de els heeft toch enkele zeer speciale eigenschappen. Een eerste blijkt al uit de wetenschappelijke naam. *Alnus* zou mogelijk afgeleid zijn van het Latijnse *quod alatur amne* (ik word door de stroom verzorgd), maar zou ook wel kunnen komen van het oud Keltische woord voor water: *alis*. In ieder geval blijkt al dat elzen totaal niet geven om natte voeten. Zelfs als hij lange tijd in het water staat groeit de els gewoon door, omdat de wortels een zeer kleine zuurstofbehoefte hebben. Daarom staat hij vaak op vochtige, soms zelfs op moerassige plaatsen.

Elzen in de Reepkens

Nog een bijzonderheid daarbij is dat de zwarte els knolletjes op de wortels heeft waarin bacteriën leven die stikstof uit de lucht kunnen binden. Dit fenomeen is ons vooral bekend van vlinderbloemigen zoals erwten en bonen, maar komt dus ook bij bomen voor. Om die reden gebruiken bosbouwers de els als een “verplegende boom”, die andere bomen helpt groeien. De door de els gebonden stikstof wordt immers via het goed verterend bladstrooisel aan de bodem doorgegeven. Daarnaast zorgt de els voor beschutting voor andere jonge bomen zonder die te onderdrukken. .

Plantkundig is de els ook wel bijzonder omdat hij aparte vrouwelijke en mannelijke bloemen heeft aan dezelfde boom. Dit in tegenstelling tot de meeste planten die tweeslachtige bloemen hebben waarbij elke bloem zowel mannelijke - (meeldraden) als vrouwelijke geslachtsorganen (stampers) heeft. De mannelijke bloemen zijn geel met opvallende paar-se schubben en zitten aan langwerpige katjes die wel een beetje op lange rupsen lijken. De vrouwelijke staan twee aan twee in eivormige katjes en lijken op dennenappeltjes. De els is de enige loofboom die kegels heeft. Na de zomer verschijnen de kenmerkende elzenproppen. Deze zijn het eerste jaar nog klein en groen. Het tweede jaar nemen ze in omvang toe maar blijven ze nog altijd gesloten en

groen. Het derde jaar gaan ze open waarna ze verdrogen naar donkerbruin. Al met al heeft een volwassen elzenboom dus vaak drie generaties prop-pen aan zijn takken hangen. Elk voorjaar komen oud en nieuw samen.

Een laatste bijzonderheid zie je pas als je aan een els gaat zagen. Het afgehakt of afgezaagd elzenhout dat wordt blootgesteld aan de lucht kleurt dan al snel orangerood.

Adres

Dorp-Oost 133
9080 Lochristi

Contact

Tel. 09/ 355 57 55
Fax 09/ 355 54 05
info@drinksdeclercq.be

Openingsuren

maandag-vrijddag: 8u30-19u
zaterdag: 8u30-18u30
zondag: 9u-12u

Leven op en rond de els

Met hun overvloed aan stuifmeel en hun vroege bloei zijn elzen in het voorjaar belangrijk voor bijen, wespen, kevers en hommels. Wat later is het blad vooral een lekkernij voor het elzenhaantje, een klein, blauwglanzend kevertje. De vrouwtjes ervan sterken eerst aan voor het leggen van eieren door ronde gaten in de bladeren te knagen. De larven kunnen vervolgens de bladeren tot op het skelet kaalvreten. Zeker in droge zomers kunnen ze zo lelijk huishouden. Maar een gezonde els overleeft dit allemaal wel.

Minder massaal voorkomende insecten zijn elzen-galwesp en elzensnuitkever. Maar ook verschillende rupsen doen zich te goed aan de bladeren. Die rupsen lokken op hun beurt dan weer allerlei vogels naar de boom. En na het rupsenseizoen krijgt de els dan het bezoek van zaadeters om van het zaad uit de elzenkatjes te snoepen. Niet alle vogels krijgen de keiharde elzenproppen echter open. Maar sijen zijn er meesters in. Om grote groepen sijen te zien kan je dan ook best op zoek naar elzen. En met wat geluk tref je er ook nog enkele putters aan, die ook graag een elzenzaadje meepikken. Tijdens die eetfestijnen belanden er natuurlijk ook wel wat zaadjes op de grond. Die kunnen dan weer dienen voor muizen of andere dieren. In de natuur gaat niets verloren! En mocht er toch een zaadje wat langer blijven liggen, dan weet het elzenzaadmummiekelkje, een klein zwammetje, er wel weg mee.

Ook andere delen van de els hebben trouwens hun eigen mummiekelkje. Voor de katjes is er het elzenkatjesmummiekelkje en jawel: ook het elzenpropmummiekelkje bestaat. Daarnaast zijn er ook nog wel meer opvallende paddenstoelen die typisch voor de els zijn. Zoals bij iedere boom zijn er zwammen die rond de wortels leven en de boom helpen bij het opnemen van voedsel uit de bodem. Bij de els zijn dat bijvoorbeeld de bleke elzenzompzwam

en de groenige elzenmelkzwam. De elzenbundelzwam leeft dan weer op dood hout van els en wilg.

Gebruik door de mens

Elzenhout is bleek en zacht en gemakkelijk te bewerken. Daarom werd het vroeger gebruikt voor klompen, bezemstelen, potloden, speelgoed en andere kleine voorwerpen. Glasblazers en bakkers gebruikten zwarte els graag als brandhout omdat het veel warmte produceert en weinig rook afgeeft. Het zagemeel van zwarte els werd ook gebruikt voor het roken van vlees en vis. Het hout is weinig duurzaam als het aan de lucht is blootgesteld, maar onder water bewaart het dan weer bijzonder goed. Deze bijzondere eigenschap was al bekend bij de Romeinse bouwmeester Vitruvius in 25 V.C. Een deel van de palen waarop de paleizen van Venetië werden gebouwd zijn zelfs van elzenhout.

Uit de schors, gemengd met oud roestig ijzer, werd een bruine tot zwarte kleurstof gewonnen, waarmee men vilten hoeden, leer en wollen stoffen kleurde. De schors en de elzenproppen gebruikte men ook om er een soort inkt van te maken. Takken en bladeren werden soms gebruikt als boenmiddel en zelfs als middel tegen ongedierte. De bedauwde bladeren werden op plaatsen gelegd waar mensen en dierenvlooiën worden aangetroffen. De vlooiën zouden door de kleverige bladeren worden aangehouden, eraan blijven vast plakken en op die manier makkelijk kunnen buiten geborsteld worden.

Volksgeloof

De zwarte els had vroeger niet zo' n beste reputatie. Zijn donkere schors en de zwarte elzenproppen, geven hem in de winter een nogal donker silhouet. Zo ontstond de naam zwarte els. Voeg daarbij nog zijn natuurlijke groeiplaats en het wordt al gauw een spokenboom van waaruit ongedoopte kindersielen (dwaallichtjes) de mensen het moeras in lokten. En ook de roodverkleuring van het afgezaagde hout was uiteraard niet bevorderlijk voor het imago. Bij zoiets kon immers niet anders dan de duivel in het spel zijn.

Maar gelukkig geloofde men ook wel in meer positieve eigenschappen van de els. Zo dacht men vroeger dat elzentwijgen die op Goede Vrijdag werden gesneden het best geschikt waren om wichelroedes van te maken. En met een elzenkrans in huis kon een woning beschermd worden tegen brandgevaar. Verder kon men met elzenbladeren zweren genezen, met de schors een koortsverdrijvende wijn maken enz...

Bronnen: Nederlandse oecologische flora - e.j. Weeda, compendium van rituele planten in Europa – De Cleene en Lejeune, Enkele aspecten omtrent de cultuurgeschiedenis van de inheemse en ingeburgerde houtige gewassen van Vlaanderen - Paul Van den Bremt

Klimaatmars op 2 december

Waarom gaan we naar Brussel?

Drie jaar na de ondertekening van het Akkoord van Parijs, moeten de ronkende beloften nog steeds worden omgezet in daden. In België leidt een gebrek aan politieke wil en daadkracht er zelfs toe dat onze uitstoot sinds een paar jaar opnieuw stijgt!

We moeten dus een versnelling hoger, en steeds meer mensen laten dat luid en duidelijk horen. Een groeiende groep burgers eisen meer schone lucht, meer fietspaden, minder boskap, minder plastic in onze oceanen, meer hernieuwbare energie, meer internationale solidariteit, meer toekomst voor onze kinderen, kortom meer politieke daadkracht voor het klimaat.

Net voor de internationale klimaatconferentie COP24 roepen Klimaatcoalitie en Climate Express, samen met jullie, onze Belgische politici op voor een ambitieuzer klimaatbeleid op globaal, Europees en nationaal niveau. Maximum 1,5°C klimaatopwarming (en liever minder), zoals klimaatwetenschappers waarschuwen en vele landen en bewegingen eisen. En dat via een sociaal rechtvaardige transitie, op maat van alle mensen, inbegrepen de werknemers uit bedreigde sectoren en bedrijven, de mensen uit het Zuiden, de vluchtelingen... Dat betekent ook dat België – als historische vervuiler – de meest kwetsbare landen moet ondersteunen in die transitie, net als in het aanpassen aan de gevolgen van de opwarming. We komen op straat voor klimaatrechtvaardigheid, in België en wereldwijd. Niet zomaar de zoveelste mars door Brussel. Samen met jullie maken we er een heus klimaatspektakel van, mét een verrassend einde.

Jij komt toch ook?

Praktisch

Zondag 2 december 2018, van 12u tot 17u

Waar: Verplaatsing naar Brussel: smeer je fietsketting, stof je kano af, plan je treinroute, samen met al je tantes en nonkels, vrienden en burens!

Binnenkort kan je je route naar Brussel registreren op www.claimtheclimate.be.

Klimaatmars in Brussel: start aan Brussel-Noord -- aankomst in Jubelpark

FACEBOOK: <https://www.facebook.com/events/1169152256556461/> (spread the word!)

Welkom op een van onze activiteiten

Vrijdag 19 oktober
Foto-avond en prijsuitreiking
fietszoektocht

10 november
Deadline voor jouw bestelling
bomen en struiken!

Zondag 2 december
Klimaatmars in Brussel

Natuurpunt ondersteunt
Wandel Mee in Sint-Laureins
op zondag 11 november

Werkdagen in het Heidebos

Zaterdagen
13/10, 10/11 en 8/12
Maandagen
22/10, 26/11

Goed slapen doe je in een goed bed. Een bed waarin jouw lichaam optimaal recupereert van wat je vandaag doet. Zo kan je er morgen weer volop tegenaan. Bij Sleeplife® gaan we samen met jou op zoek naar slaapcomfort en slaapmode die optimaal bij jou passen. Voor een slaapervaring op maat van jouw leven. En met slaapadvies dat écht persoonlijk is.

Sleeplife® Gent-Oostakker
Antwerpsesteenweg 1124
9041 Gent-Oostakker
T. 09/355 98 01

di-vrij: 09u30-18u30 - za: 09u30-18u
maandag en zondag gesloten

Wij steunen langdurig zieke
Kinderen. Voor een beter schoolleven.

Sleeplife®

Slapen op maat van jouw leven

www.sleeplife.be

Sleeplifeslaapadvies